

Bio bij de overheid

Hoe biovoeding integreren binnen jouw dienst?

BioForum Vlaanderen vzw
Juni 2014

"Bio bij de overheid" is een publicatie van BioForum Vlaanderen.
V.U. Kurt Sannen, Asdonkstraat 49, 3294 Molenstede

Inleiding

Beste overheidsaankoper,

Duurzaamheid is in enkele jaren tijd uitgegroeid tot een begrip voor overheden. De Vlaamse overheid wil tegen 2020 al zijn overheidsopdrachten verduurzaamd hebben. Ook op andere overheidsniveaus wordt duurzaamheid steeds belangrijker.

Biovoeding aankopen voor jouw diensten is alvast een stap in de juiste richting. Maar hoe begin je aan zoiets? En aan welke spelregels moet je je houden?

BioForum Vlaanderen heeft speciaal voor dat doel deze brochure samengesteld, die antwoord geeft op al je vragen.

Samen zorgen we voor bio op jouw bord!

BioForum Vlaanderen
www.bioforumvlaanderen.be

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
VEELGESTELDE VRAGEN	5
Wat is een duurzaam aankoopbeleid?	5
Met welke diensten binnen mijn gemeente kan ik samenwerken?	5
Hoe overtuig ik beleid en collega's?	5
Hoe stimuleer ik burgers om te kiezen voor bio?	6
Hoe herken ik bio?	6
Zijn bio en fair trade hetzelfde?	7
Waarom is marktonderzoek noodzakelijk?	7
Hoe neem ik op de juiste manier bio als criterium op in mijn bestek?	7
Moet ik de omschrijving "Bio of gelijkwaardig" opnemen in mijn bestek?	8
Geef ik in mijn bestek een percentage op van de hoeveelheid bio?	8
Kan bio als gunningscriterium?	9
Hoe bepaal ik bio binnen een cateringopdracht?	9
Hoe publiceert ik een duurzaam bestek?	10
Hoe organiseer ik een evenement met bio?	10
NUTTIGE LINKS	11
MEER WETEN?	11

Veelgestelde vragen

Wat is een duurzaam aankoopbeleid?

Hanteer duurzame criteria, maar wel binnen de regels

De Vlaamse overheid wil tegen 2020 al haar overheidsopdrachten duurzaam maken. Ook op de andere overheidsniveaus spelen duurzaamheidscriteria een steeds belangrijkere rol in bestekken. Dat is ook voor de aankoop van voeding van belang. Europa heeft hiervoor met het [Green Public Procurement Plan \(GPP\)](#) een algemeen kader ontwikkeld. In elk geval moet je je als overheid houden aan het wettelijk kader voor aankopen. Zo mag je bijvoorbeeld niet zomaar 'lokaal' als criterium opnemen in een bestek, ook al is dat een aspect van duurzaamheid. 'Biologische productie' is wel een toegelaten criterium, omdat deze benaming en de normen hiervoor wettelijk zijn vastgelegd. Uiteraard moet je dan wel zorgen voor een correcte verwijzing (zie '[Hoe neem je op de juiste manier bio op als criterium in jouw bestek?](#)').

Met welke diensten binnen mijn gemeente kan ik samenwerken?

Ga eerst na wie wat koopt en hoeveel

In principe kan je met alle diensten samenwerken die instaan voor de aankoop van producten. Welke diensten dat precies zijn, verschilt van gemeente tot gemeente. Een centraal aankoopbeheer dat werkt met duidelijke criteria rond duurzaamheid geeft de beste resultaten. Kopen verschillende diensten apart aan, dan hangt het resultaat vaak af van de gedrevenheid van enkelingen. Zo zal een dienst leefmilieu sneller duurzame keuzes maken. Kiest pakweg de aankoopdienst van het OCMW of de politie voor duurzaamheid, dan is de impact wellicht groter omdat ze grotere volumes aankopen.

Hoe overtuig ik beleid en collega's?

Een breed draagvlak zorgt voor de beste slaagkansen

Als je collega's ook overtuigd zijn, dan heb je het meest kans op slagen. Daarom is het belangrijk om iedereen genoeg te informeren over de gemaakte keuzes. Je kan collega's ook mee laten beslissen. Wil je omschakelen naar biologische (en fairtrade) koffie? Selecteer dan enkele koffiemarken die aan de criteria voldoen, leg uit waarom die criteria van tel zijn en laat collega's proeven en mee kiezen. Ze zullen je keuze dan mee verdedigen. Je kan ook samen een productiebedrijf bezoeken. Biokoekjes voor bij de koffie smaken des te beter als ze je terugbrengen naar dat aangename bedrijfsbezoek. In elke organisatie vind je wel enkele moeilijk te overtuigen sceptici. Zet bij hen vooral in op proeven en ervaren. Vraag wat voor hen belangrijk is in duurzaamheid en bekijk in welke mate je hier rekening mee kan houden.

Hoe stimuleer ik burgers om te kiezen voor bio?

Geef als overheid het goede voorbeeld

Als overheid geef je best zelf het goede voorbeeld. Als je zelf een sterk duurzaam aankoopbeleid uitbouwt, dan kan je hierover communiceren naar de burger. Daarnaast kan je de bevolking ook informeren over wat bio is en over het beschikbare aanbod. Je kan de biobedrijven en de winkels uit jouw gemeente meer zichtbaarheid geven in de eigen communicatie. BioForum Vlaanderen organiseert ook jaarlijks een campagne.

Hoe herken ik bio?

Heel wat bioproducten hebben een speciaal label

Lees je de term 'bio' of 'biologisch' op een verpakking? Dan mag je ervan uitgaan dat het ook werkelijk om een biologisch product gaat. Het gebruik van de term is immers wettelijk beschermd en wordt gecontroleerd. Die controle wordt uitgevoerd door een onafhankelijke controle-organisatie. Op de verpakking van een biologisch product vind je verplicht het controlenummer terug van de bevoegde controle-organisatie. In België ziet dat nummer er zo uit: BE-BIO-01 waarbij de 01 kan variëren van 01 tot en met 04.

De meeste biologische producten herken je bovendien aan een label. In België zijn er twee belangrijke labels: het Europese label en het Biogarantielabel. Het EU-logo ("het groene blaadje") bestaat sinds juli 2010 en is verplicht op alle verpakte producten uit heel Europa. Het garandeert je dat de volledige Europese regelgeving met betrekking tot biologische landbouw en voeding door de boer of fabrikant werd nagevolgd.

Wanneer je het Biogarantielabel ziet, dan heb je bijkomende garanties voor sociale, ecologische en economische criteria. Het Biogarantielabel is een Belgisch kwaliteitsmerk en bestaat al meer dan 25 jaar. Sinds maart 2011 staat het voor 'biologisch & duurzaam'. Biogarantiebedrijven engageren zich onder meer voor open communicatie over de herkomst van een product, eerlijke handel doorheen de keten en bijzondere aandacht voor afval en waterbeheer op hun bedrijf. Meer info vind je op de website van Biogarantie.

Het Europees biolabel en het Biogarantie-label.

Zijn bio en fair trade hetzelfde?

Bio gaat om ecologie, fair trade om economie

Nee, bio en fair trade zijn niet hetzelfde, al zijn er heus wel raakvlakken. Een biologisch product garandeert in de eerste plaats een ecologisch verantwoorde productie; een fair trade product garandeert een constructieve handelsrelatie. Een duurzame overheidsopdracht houdt rekening met verschillende aspecten van duurzaamheid. Ook sociale duurzaamheid is belangrijk. Net zoals voor de boeren uit het Zuiden is voor de Belgische boeren een correcte prijs voor hun product belangrijk. Betaal dus een correcte prijs als je lokale bioproducten koopt. Voor producten uit het Zuiden kies je best voor bio en fair trade. Voor de gemeenten die actief zijn in de campagne [Fair Trade Gemeente](#) is een aankoopbeleid met bio een pluspunt voor het behalen van de titel. (criterium 6).

Waarom is marktonderzoek noodzakelijk?

Sommige producten bestaan alleen in bio

Wil je een overheidsopdracht met bio, voer dan op voorhand zeker een marktonderzoek uit. Het assortiment bio is breed en divers, maar dat wil niet zeggen dat er van alles een biovariant bestaat. Sommige producten bestaan gewoon niet in bio, zijn minder vanzelfsprekend of te weinig voorradig. Anderzijds vind je in het bio-assortiment producten die je in het gangbare circuit niet vindt. Neem daarom zeker contact op met enkele biobedrijven vooraleer je een bestek opmaakt. Je kan ook altijd bij BioForum Vlaanderen navragen wat de mogelijke knelpunten zijn of wat mogelijke alternatieven zijn. Als jouw opdracht voldoende groot is, kan jouw vraag een reële stimulans zijn om een nieuw aanbod te creëren. Met de online databank www.biobedrijvengids.be kom je ook al een hele stap vooruit.

Hoe neem ik op de juiste manier bio als criterium op in mijn bestek?

Gebruik in het voorwerp van het bestek de term biologisch of biologische productie

Wanneer je als overheid een bestek publiceert voor een product, in dit geval voeding, dan kan je best in het voorwerp van het bestek de term biologisch of biologische productie gebruiken: bv “biologische melk” of “koffie van biologische productie” of “fruitsap met een aandeel van biologische productie (zie: [“Geef ik in mijn bestek een percentage op van de hoeveelheid bio?”](#))”. Anders verloopt het bij aankoop van een dienst (zie [“Hoe bepaal ik bio binnen een cateringopdracht?”](#)). In de technische criteria licht je deze term verder toe als volgt: Melk van biologische productie, cfr Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten. Deze producten zijn herkenbaar aan het Europese biolabel. Opgelet: hou er bij de technische criteria rekening mee dat een bioproduct soms anders is

dan een gangbaar product. Zo kan een biobroodje van 20 cm zwaarder zijn dan een gangbaar broodje van dezelfde lengte. Een voorafgaand marktonderzoek is dus zeer belangrijk.

Bewijsvoering: De leverancier kan een certificaat van een erkend onafhankelijk controleorgaan voorleggen uitgeschreven op naam van de leverancier en met vermelding van de gevraagde biologische producten.

Moet ik de omschrijving “Bio of gelijkwaardig” opnemen in mijn bestek?

Gelijkwaardig is enkel nodig als je wil verwijzen naar private labels zoals Biogarantie

Het Europees principe van de vrije markt stelt dat je alle gelijkwaardige spelers een zelfde kans moet geven. Je mag een label dus niet als voorwaarde stellen. Je mag daarentegen wel verwijzen naar de essentiële voorwaarden om dat label te behalen. In het geval van bio verwijs je dus niet naar het label, maar wel naar de Europese verordening 834/2007. In die verordening zit onafhankelijke controle en certificatie vevat, en dus komen enkel producten in aanmerking die effectief gecertificeerd zijn op basis van de Europese wetgeving inzake biologische producten. Je hoeft dus geen verwijzing “of gelijkwaardig” op te nemen in het bestek. Dat is enkel relevant als je wil verwijzen naar private labels, zoals **Biogarantie**. Het Europese label kan en mag wel vermeld worden als herkenning.

Geef ik in mijn bestek een percentage op van de hoeveelheid bio?

Iets is bio of niet-bio: een tussenvorm bestaat niet

Om de doelstelling realistisch te houden en ook te kunnen groeien in het verduurzamingstraject, raadt Europa aan om te werken met een percentage, bijvoorbeeld “x % bio”. In de praktijk is dat niet altijd mogelijk. Bij bio is een product immers bio of niet. Een tussenvorm bestaat niet. Als het voorwerp van jouw bestek één type product is, kan je dus ook geen percentage opnemen. Is jouw voorwerp van bestek een assortiment of een cateringopdracht, dan kan je wel vragen naar een bepaald percentage bio.

Als je een groter aandeel bio wil, dan heb je volgende opties:

- Binnen het geheel van producten die je nodig hebt, bepaal je zelf van welke producten je de biovariant wil en daar schrijf je een apart bestek voor uit.
- Werk met meerdere loten van de opdracht om binnen een specifiek product het aandeel bio te laten groeien. Op die manier kan een bioleverancier intekenen op een specifieke bio-opdracht.
- Je vermeldt een aandeel bio in jouw opdracht en stelt jouw opdracht voldoende breed op, zodat de criteria realistisch zijn. Je bekijkt dan best in samenspraak met de leverancier welke keuzes er gemaakt worden.

Vaak is het ook zo dat leveranciers ofwel een bio-assortiment hebben, ofwel (bijna) geen bio in het assortiment hebben. Jouw keuze van het onderwerp spreekt dus ook andere leveranciers aan.

Kan bio als gunningscriterium?

Gunningscriteria hebben alleen effect als er een weging aan verbonden is

Is bio voor jouw gemeente nog geen nadrukkelijke keuze, maar zie je er wel de meerwaarde van in? Dan kan je kiezen om bio niet op te nemen in het voorwerp van het bestek, maar wel als extra gunningscriterium te vermelden. Gunningscriteria hebben enkel effect als hieraan een weging verbonden is. Bepaal dus reeds in jouw bestek welke gewicht je toekent per bijkomend aandeel bio (meer producten of hoger percentage) (cfr Verordening (EG) nr. 834/2007)

Ook als je werkt met een aandeel bio kan je extra punten toekennen wanneer de leverancier in de offerte een hoger percentage voorstelt.

Hoe bepaal ik bio binnen een cateringopdracht?

Zoek naar manieren om te bewijzen dat je catering met bio werkt

Is het voorwerp van jouw opdracht bereide maaltijden, dan wordt bio een iets complexer verhaal. Een food service(catering) is vanuit Europa momenteel niet verplicht om onder biocontrole te staan. Als een food service communiceert over haar aandeel bio, moet ze wel degelijk producten gebruiken die aan de wetgeving voor bio voldoen: haar leveranciers moeten dus in het bezit zijn van de nodige certificaten. De food service zelf is meestal niet in het bezit van een certificaat. Om zeker te zijn dat jouw gewenste aandeel bio behaald wordt, zal je hiervoor bewijsvoering moeten vragen. Dit kan op meerdere manieren:

- je kan hen vragen om hun bio-aankopen apart te registreren. De gegevens moeten toegankelijk zijn ter controle voor jou.
- Je kan hen vragen om aan te sluiten bij een onafhankelijk controleorgaan en zich onder controle te stellen op basis van het Biogarantie-lastenboek. Opgelet: dit kan enkel opgenomen worden in de uitvoeringscriteria als bewijsvoering (zie: "[Hoe neem ik op de juiste manier bio als criterium op in mijn bestek?](#)").

Is jouw cateringopdracht heel specifiek (bijvoorbeeld belegde broodjes) dan kan het opnieuw een aanrader zijn om te werken met verschillende loten. Kijk op de website van BioForum Vlaanderen voor meer info over bio binnen catering en voorbeeldrecepten.

Hoe publiceert u een duurzaam bestek?

Informeer gericht bedrijven uit jouw buurt

Als je op zoek bent naar duurzame leveranciers, gebruik je in eerste instantie de door jou gekende kanalen (zoals bij andere bestekken). Je zorgt best wel voor extra bekendmaking, zodat er voldoende kandidaten kunnen intekenen. Je kan ook gericht bedrijven uit jouw buurt informeren. Neem daarvoor een kijkje op www.biobedrijvengids.be. Vergeet ook jouw gekende leveranciers niet. Jouw vraag kan een stimulans voor hen zijn om hun aanbod te verduurzamen.

Hoe organiseer u een evenement met bio?

Zorg dat er voldoende informatie aanwezig is over bio

Wil je bio centraal zetten, zorg dan dat je bio niet verward met ambachtelijk of natuurlijk. Onder [“Hoe herken ik bio?”](#) ontdek je hoe waaraan je een bioproduct herkent. Een evenement kan gaan van proevertjes tot bedrijfsbezoeken of workshops. Zoek je inspiratie voor een bedrijfsbezoek? Zoek het dan vooral niet te ver! Op www.biobedrijvengids.be vind je de adressen van bedrijven in jouw buurt die een gecertificeerde biologische productie hebben. Op www.biogenietengids.be vind je de adressen waar je als consument terecht kan voor je aankopen, een etentje... Een lokale biowinkel kan een goede partner zijn voor een lokaal evenement. Zorg dat er voldoende informatie aanwezig is over bio. Kijk daarvoor op www.biomijn Natuur.be of in de brochure [‘5 redenen om te kiezen voor bio’](#).

Nuttige links

www.bioforumvlaanderen.be

Vlaamse sectororganisatie voor biologische landbouw en voeding.

www.biobedrijvengids.be

Professionele databank met gegevens van alle Belgische gecertificeerde biobedrijven en niet-gecertificeerde) toeleveranciers voor bioboeren. Initiatief van BioForum Vlaanderen.

www.biogenietengids.be

Consumentendatabank met alle adressen waar je bio kan vinden, zowel winkels als eetgelegenheden. Initiatief van BioForum Vlaanderen.

www.biogarantie.be

Belgisch label dat staat voor 'biologisch & duurzaam'.

www.vvsg.be

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) heeft een cel duurzame overheidsopdrachten.

<http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook.pdf>

Handboek door Europa voor overheden die duurzaam willen aankopen.

Meer weten?

BioForum Vlaanderen helpt jou graag om biologische landbouw en voeding een grotere plaats toe te kennen in het beleid van jouw lokale overheid. Je kan ons contacteren via info@bioforumvl.be of telefonisch op 03 286 92 78.

Daarnaast kan je ook terecht bij de [cel duurzame overheidsopdrachten](#) van VVSG (zie ook nuttige links).

t